

Mérida

Stad van veteranen

Hoewel er diverse aanwijzingen zijn dat de plek waar nu de stad Mérida ligt in prehistorische tijden bewoond is geweest, was er voordat keizer Augustus deze stad stichtte, nauwelijks sprake van een nederzetting van enige omvang. De stad is dus echt door de Romeinen uit de grond gestampt. Dat gebeurde vanaf het jaar 25 BC, toen de zogenaamde Cantabrische oorlogen bijna ten einde waren en Augustus besloot een plaats te creëren waar de veteranen uit de Romeinse legers van hun rust konden genieten. Vandaar dat de stad de naam kreeg van *Augusta Emerita*. Maar Mérida vervulde ook een strategische rol, want gelegen aan een doorwaadbare plek in de rivier de *Guadiana* (in de Romeinse tijd *Ana* genaamd) vormde het een knooppunt van routes naar het noorden en zuiden (de *Vía de la Plata*) en naar het oosten, richting de eerder ontstane provincies van het

Romeinse rijk (Baetica, Tarraconensis) op het Iberisch schiereiland. Augusta Emerita groeide uit tot de hoofdstad van de westelijke provincie Lusitania die zich uitstrekte tot aan de Atlantische kust.

Theaters en waterloopkundige werken

Mérida is een plaats die primair zijn bekendheid geniet vanwege de Romeinse bloeiperiode die eindigde met de komst van de Visigoten in de loop van de vijfde eeuw. Gedurende de vijftienhonderd jaar nadien tot aan de dag van vandaag is Mérida nooit meer de stad geweest met de grandeur die het had in de Romeinse tijd. Pas nu neemt de betekenis van deze stad weer toe. Met name het aanmerken van de Romeinse bouwkundige en artistieke erfenis als nationaal erfgoed (Patrimonio Nacional) heeft geleid tot een aanzienlijke aanwas van het toerisme. En ook deze stad heeft zoals veel andere Spaanse steden geprofiteerd van het lidmaatschap van de EU. De parallel en tegelijk het contrast tussen de Romeinse tijd en het heden wordt goed weergegeven door het zicht op de 2000 jaar oude Puente Romana en de Puente Lusitania die dateert uit 1991. Vraag is welke van deze twee bruggen er over 2000 jaar nog staat.

De *Vía de la Plata* is een Romeinse weg die in tegenstelling tot wat de naam suggereert, nooit gebruikt is als handelsroute voor het transport van zilver. De Romeinen gebruikten hem voor het verplaatsen van legertroepen. De weg liep van Mérida naar Astorga. Nu is de naam *Ruta de la Plata* in zwang voor de weg die Sevilla verbindt met het aan de Atlantische kust gelegen Gijón.

Meest spectaculaire bouwwerken die de Romeinen hebben nagelaten in Mérida zijn de vlak naast elkaar gelegen Teatro en Anfiteatro die in dezelfde periode werden gebouwd en in het jaar 16 respectievelijk 8 BC in gebruik genomen.

Het Teatro bood ooit plaats aan ongeveer zesduizend toeschouwers en is - om te voorkomen dat spelers en toeschouwers last hadden van de wind - deels ingebouwd in de heuvel die het

hoogste punt vormt van de stad. De tribunes, bereikbaar via zestien poorten, bestonden uit drie gedeelten die van hoog tot laag in omgekeerde volgorde de sociale hiërarchie weerspiegelden die in de Romeinse tijd gebruikelijk was. De rechterfoto laat het Teatro zien in zijn huidige, deels gerestaureerde vorm. De linker afbeelding is een reconstructie.

Naast het Teatro ligt het Anfiteatro waarin toeschouwers zich konden verlustigen aan de strijd tussen gladiatoren of tussen mens en roofdier. Voor dat laatste werden vaak slaven ingezet die geen wapens konden hanteren en dus geen schijn van kans hadden, maar er vochten ook veteranen die uiteraard bedreven waren in de vechtkunst. Het Anfiteatro meet 126 meter in de lengte-as, de eigenlijke arena beslaat een oppervlakte van ongeveer 55 x 41 meter en het

bood plaats aan 15.000 toeschouwers. Veel materiaal van het Anfiteatro is later gebruikt voor andere bouwwerken en de bovenste ring van de tribune is in de moderne tijd zelfs met dynamiet opgeblazen. In de arena was een kruisvormige ruimte uitgegraven die was afgedekt met een vloer rustend op houten palen. In deze ruimte bevonden zich o.a. de kooien voor de wilde dieren.

Enorm is de Romeinse Circulo van Mérida, een draf- en renbaan met een oppervlakte van meer dan 30.000 m² waarvan slechts enkele resten bewaard zijn gebleven.

Deze Circulo kon 35.000 toeschouwers herbergen en behalve voor de rennen werd het waarschijnlijk ook gebruikt voor simulaties van veldslagen.

De Romeinen waren meesters in de creatie van watervoorzieningen. Mérida betrok water van twee stuwmeren waarvan die van Proserpina nog altijd in gebruik is. Vanaf dit meer werd het water over een afstand van enkele kilometers naar de stad

geleid. Om geen hoogte te verliezen bouwden de Romeinen imposante aquaducten waarvan de Acueducto de Milagros de beroemdste is. Dit aquaduct was honderden meters lang en bereikte een hoogte van 25 meter. Eenmaal in de stad werd het water opgeslagen in bassins voor zuivering waarna het gedistribueerd werd via vernuftige waterlopen tot in woningen en andere gebouwen.

Het Museo Nacional de Arte Romano van Mérida

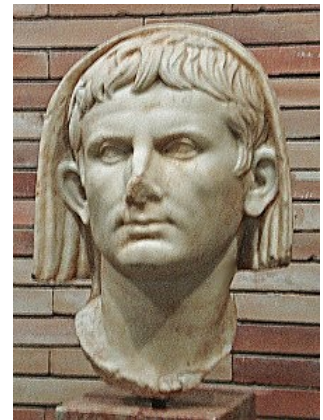
Ter viering van het tweeduizend jarig bestaan van de stad, besloot Spanje tot de bouw van een nieuw museum voor Romeinse kunst dat het oude uit 1836 zou vervangen. Dit nieuwe museum, het Museo Nacional de Arte Romano, werd in 1986 geopend door de Spaanse koning in aanwezigheid van de Italiaanse president. Het is ontworpen door de architect Rafaél Moneo die tal van belangrijke bouwwerken in op zijn

naam heeft staan zoals de uitbreiding van het gemeentehuis in Murcia en die van het Prado te Madrid. Het museum heeft een totale oppervlakte van 5000 m² en ligt tegenover het Teatro. De vormgeving van het museum doet denken aan de boogconstructies van de Romeinen en het gebruik van rode baksteen geven het warmte.

De opgraving van het Teatro leverde tal van beelden op waarvan de buste van Augustus, de zogenaamde *Cabeza Velada* (het gesluierde hoofd), tot een van de belangrijkste wordt gerekend. Deze afbeelding van de keizer, waarbij hij als hogepriester is afgebeeld, wijst erop dat Mérida een belangrijke rol speelde in de godsverering van Augustus. Naast de bustes van hoogwaardigheidsbekleders tonen ook de afbeeldingen van naamloze burgers de schoonheid van de Romeinse beeldhouwkunst. Behalve beeldhouwwerk bevat het museum een prachtige collectie van glas- en smeedwerk en worden op de enorme muren van het gebouw fraaie voorbeelden getoond van mozaïekvloeren uit de huizen die de Romeinen in Mérida bouwden.

Na de Romeinen

Noch de Visigoten, noch de Moren en de latere christelijke koningen hebben werken nagelaten in Mérida die kunnen wedijveren met die van de Romeinen. Visigotische kunst is te zien in de Iglesia del convento de Santa Clara. De bloem- en fruitmotieven die de Visigotische bouwmeesters aanbrachten op hun werk zijn elegant en terug te vinden op brokstukken van zuilen die de Moren gebruikten als bouw materiaal voor het Alcázar,

een enorm verdedigingswerk waarin 2000 manschappen gelegerd werden om de stad, die in de Moorse periode zeer opstandig was, onder de duim te houden. Vanaf de muur van het Alcázar (met een dikte van 2,70 meter) kon de Romeinse brug, die toegang gaf tot de stad, in de gaten gehouden worden. Het terrein binnen de ommuring meet 132 x 137 meter en in het midden is de toegang tot de zo noodzakelijk aanwezige waterput (aljibe) waar de Visigotische zuilen dienen als steunpilaren. Nadat in 1230 de Moren uit Mérida verdreven waren werd de stad

onderdeel van het koninkrijk van Castilië, maar ook uit die latere tijd zijn geen imposante werken overgebleven, vooral omdat het in kerkelijk opzicht geen belangrijke rol vervulde.

Het hart van de hedendaagse stad wordt gevormd door het Plaza de España, een plein dat tegen de avond, het uur van de Paseo, gevuld wordt door jong en oud, waar kinderen ravotten, leren lopen en rolschaatsen. Waar enkele van de duizenden ooievaars die de Extremadura rijk is, op de nok van het uit 1883 daterende gemeentehuis (Ayuntamiento) onverstoord op hun nest zitten of bezig zijn met het vergaren van voedsel voor hun jongen.

Willem Peeters, 27 juni 2010